

Munich Personal RePEc Archive

Independent consumer information through comparative testing

Vasileva, Elka and Nikolov, Bogomil and Ivanova, Daniela

University of National and World Economy - Sofia

2013

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/96029/>

MPRA Paper No. 96029, posted 18 Sep 2019 06:05 UTC

ВАСИЛЕВА Е., НИКОЛОВ Б., ИВАНОВА Д. (2013)
НЕЗАВИСИМА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ ЧРЕЗ СРАВНИТЕЛНИ
ИЗПИТВАНИЯ, ИВЕЛ СТИЛ М, СОФИЯ

Резюме

Съвременните икономически теории приемат разбирането, че ефективното функциониране на пазарния механизъм предполага наличие на свършена конкуренция при предлагането (класическа икономическа теория) и разумно (поведенческа икономика) и информирано решение (теория на информацията) от страна на търсенето. Един от основните проблеми в практическото функциониране на пазара се изразява в обстоятелството, че потребителите не винаги могат да вземат разумно и информирано решение основано на най-благоприятното за тях отношение между цена и качество. Въпросите, породени от недостатъчната (асиметрична) информация, са обект на широка дискусия в научната литература от 70-те години на миналия век, докато изследванията, свързани с възможностите на потребителите да предприемат разумен избор, набират скорост в поведенческата икономика едва през последното десетилетие. Голяма част от съвременните потребителски изследвания се основават на успешното преодоляване на информационната асиметрия в практиката на държавите с развита пазарна икономика. Те се изразяват най-вече в утвърждаването на ефективни системи за преодоляване на информационния дефицит посредством законодателни изисквания за предоставяне на информация относно цените и отделните характеристики на продуктите. Същевременно се стимулира развитието на доброволни схеми за предоставяне на информация посредством сравнителни изпитвания на качеството на продуктите, сертификационни схеми от трета независима страна и др.

Развитието на пазарните отношения в България след 1989 г. неизбежно изправи страната пред подобни предизвикателства, както по отношение на конкуренцията при предлагането, така и по отношение на задълбочаващия се дефицит на информация при търсенето. Отговор на тези предизвикателства до голяма степен беше даден в процеса на интегриране на страната в Европейския съюз в периода 1998 – 2007 г., когато бяха възприети и хармонизирани европейските законодателни изисквания, насочени към

постигането на ефективно функциониращи пазари. В същото време, развитието на доброволните подходи за предоставяне на информация изостава и се отличава със спорадичност и непоследователност. У нас сравнителни изпитвания се провеждат рядко. Това изоставане се свързва, както с типично исторически фактори (развитие на пазарни отношения от едва две десетилетия), така и с икономически и управленски специфики. Икономическите фактори се изразяват в ниската покупателна способност на средния потребител, което ограничава неговата готовност да отдели средства за придобиване на информация за качеството на продуктите. Най-често се купува най-евтиното, без да се полагат особени усилия за оценка и сравнение на продуктовото качество. Сред причините, свързани с държавното управление може да се посочат дефицити в политиката за подкрепа на независимите изпитвания и недостатъчен капацитет за провеждане на подобни системни инициативи от страна на потребителски или други граждански структури.

Наред с изброените причини се откроява още една, която можем да наречем „информационна“. В годините на успешно развитие на независимите източници за потребителска информация в Западна Европа, в България се прилага планова икономика. Периодът на последното десетилетие, когато в страната ни нараства необходимостта от предоставяне на независима информация за предлаганите на пазара продукти, съвпадна с бурното навлизане на Интернет, което създаде нови възможности за предоставяне и споделяне на информация сред потребителите. Тази особеност на развитието постави налагането на класическите сравнителни методи за предоставяне на дефицитната продуктова информация в наситена конкурентна информационна среда. Това от своя страна, създава и предпоставки за объркване сред потребителите и на пречки за упражняване на информиран избор.

Целта на настоящото изследване е да се разкрие ролята на независимите сравнителните изпитвания на продуктите за предоставяне на потребителската информация за качеството на продуктите в българския контекст.

В първата част са разгледани възможностите за практическо прилагане на независимите сравнителни изпитвания за качеството на продуктите в България. Тук са представени основните принципи на този сравнителен инструмент на политиката за защита на потребителите, разпространението му в европейските страни и в България, както и основните елементи на разработената методика на сравнителни изпитвания.

Втората част проследява пилотното провеждане на сравнителни изпитвания в избрани групи продукти, които включват етапите на подготовка (планиране, обхват, избор на методи за изпитване и др.) и същинско изпълнение (събиране, оценяване, обобщение и публикуване на резултатите). Третата част съдържа оригинално експертно изследване на възможностите за създаване на Система за независими сравнителни продуктови изпитвания на национално ниво с участието на заинтересованите страни от предоставяне на потребителска информация в страната.

Проблемите в монографията са фокусирани към малко изучавана област в теоретико-методологически аспект в нашата страна - независимата информация от сравнителните изпитвания като инструмент на политиката за защита на потребителите. Предложената методична рамка и направените заключения представляват основа за бъдещи изследвания и политики в тази сфера в България.